

як у якості «надлюдини», так і «степового бога» навіть у його ресентиментно-експресіоністичній іпостасі. Це були художні і естетично-програмні відкриття, передбачення, що будуть авктивізувати наукову і художню думку продовж століття.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Підмогильний В. Іван Босий / Повстанці. Нариси // Прапор. – 1990. -№7. – С.84-85. Далі цитуємо за цим виданням, вказуючи сторінки.
2. Шевчук В. Екзистенціальна проза Валеріана Підмогильного // Підмогильний В. Місто. – К., 1993.
3. Мельник В.О. Суворий аналітик доби Валер`ян Підмогильний в ідейно-естетичному контексті української прози першої половини ХХ століття. - К., 1994.
4. Цит. за: Спиридонова Л.М. Горький: новый взгляд. – М., 2004.
5. Голосовкер Я.Э. Миф моей жизни (Автобиография) // Голосовкер Я.Э. Засекреченный секрет. Философская проза. – Томск, 1998.
6. Набоков В. Лекции по русской литературе. Чехов, Достоевский, Гоголь, Горький, Толстой, Тургенев. – М., 1999.
7. Винниченко В. Щоденник. Том перший. 1911-1920 / Ред., вступна стаття і примітки Григорія Костюка. - Едмонтон – Нью-Йорк, 1980.
8. Ницше Ф. Воля к власти. – М., 1910.
9. Виппер Б. Искусство Древней Греции. М., 1972.
10. Див.: Подорога В. Метафизика ландшафта. Коммуникативные стратегии в философской культуре XIX-XX вв. – М., 1993.
11. Див.Словарь української мови. Упорядкував з додатком власного матеріалу Борис Грінченко: В 4-х т. Т.1. - К., 1996. Далі цитуємо за цим виданням, вказуючи том і сторінку.
12. Топоров В.Н. Об одном из парадоксов движения. Несколько замечаний о сверх-эмпирическом смысле глагола «стоять», преимущественно в специализированных текстах // Концепт движения в языке и культуре. - М., 1996.
13. Ожегов И. и Шведова Н.Ю. Толковый словарь русского языка. - М., 2005.
14. Новий тлумачний словник української мови: У 4-х т. Т.1 / Укладачі: В.Яременко, О.Сліпушко. - К., 1998.
15. Див.: Гегель. Феноменология духа. Сочинения. Т. IV. - М., 1959.
16. Шелер Макс. Ресентимент в структуре моралей. - СПб.,1999.
17. Энциклопедия экспрессионизма. Живопись и графика. Скульптура. Архитектура. Литература. Драматургия. Театр. Кино. Музыка / Л.Ришар. - М., 2003.
18. Ионина М. Мунк Э.Крик // hth://www.kleiner.inventech.ru/lib/picture-0062.shtml

Ірина ДОБРЯНСЬКА, доцент (Тернопіль)

ІВАН СВІТЛИЧНИЙ ЯК ПЕРЕКЛАДАЧ

Праця у галузі художнього перекладу давала можливість І. Світличному за несприятливих для його літературної діяльності умов хоча б частково реалізувати свій талант, можливість творчо працювати. Переклади, як і оригінальна поезія, були також своєрідною лабораторією І. Світличного-критика. Саме тому здійснені ним поетичні переклади вписуються у його філософсько-естетичне бачення суспільних, моральних, національно-

політичних, естетичних проблем. Переконливим прикладом такої думки є переклади з білоруської, польської, болгарської, словацької та інших слов'янських літератур.

Проблема рідної мови, яка прозвучала у поезії білоруського поета Р. Барадуліна «Моя мова», була актуальною і для українця І. Світличного, що так само не погоджувався з деякими «істориками і мовознавцями» в тому, що «поволі стираються грані націй» і більшість національних мов як пережиток відійде у небуття. Саме тому цей твір не залишився поза увагою перекладача. Близький йому за ідейним звучанням вірш білоруського поета «Заходжу в кабіну», в якому автор шукає «голос живої планети у Всесвіті», також став предметом перекладацьких зацікавлень І. Світличного. Суспільні процеси посткультурівських часів відбувалися однотипно як в Україні, так і в Білорусії. Тому й не дивно, що символічні образи приморозків та відлиги пройшли через поезію обох народів. У вірші Р. Барадуліна «Відлига», перекладеному І. Світличним, зображено несподіване пробудження до життя, коли «на річці холодно крякнула майбутня крига». Саме в той час

Потягнувся в бруньці спросоння
листочок вербовий.
Запахло в січні травневим сонцем,
хоч для зими це
і не типово.

У поезії І. Світличного «Приморозок» відтворена аналогічна картина «пробудження» до життя, коли «сніги розтанули» й «спливла у небуття недвига-крига»:

Тоді сп'янілий від тепла,
Наївний, як розкрита книга,
З бруньок припишклий квіт оклигав,
І вишня буйно зацвіла.

Різниця виявляється, однак, у тому, що у Р. Барадуліна зафіксована тільки пора пробудження — «відлига». Її поет змальовує «від лиха подалі — ще від морозу», а у сонеті І. Світличного «приморозок» не просто відчувається, він вже наступив:

Та в чорну ніч зненацький вітер
Ошпарив памороззю віти,
Бубняву зав'язь, дівич-квіт.

Глибокою синівською любов'ю сповнена поезія Р. Барадуліна «Палять картоплинна». Ліричний струмінь поезії нагадує поему раннього періоду творчості І. Світличного «Рідний корінь», в якій спостерігаємо таке ж щире й глибоке захоплення природою рідного краю, відчуття злиття з нею. «Тихий цей дим на дотик я знаю й на смак, ні з чим його не сплутаю», звучать рядки зізнання Р. Барадуліна, перекладені І. Світличним, і вони сприймаються як вияв щемливого відчуття Батьківщини кожного із обох митців.

Переконливим прикладом думки про співзвучність оригінальної поезії І. Світличного, його естетичних принципів та світобачення загалом з мотивами та проблемами перекладуваних ним поетичних творів, є переклади письменника з польської літератури. Вірші Ю. Словацького «Розмова з пірамідами» у перекладі І. Світличного, на нашу думку, не лише вияв поетичного хисту перекладача. Ця глибоко патріотична поезія духовно близька йому, відповідає його ідейно-естетичним засадам та життєвим принципам. Адже, перекладаючи названий вірш Ю. Словацького, І. Світличний був свідомий свого обов'язку лідера в русі опору тоталітарній системі. Тому, незважаючи на репресивні заходи щодо нього, свого «духу в труну» також не збирався класти. Співзвучна перекладачеві поезія Ю. Словацького «До матері» сприймається як кредо поета-громадянина, що не «кидає свою крицеву зброю», і, «мов вірний пес», «стереже знамена». Переклади віршів Ю. Словацького «Розмова з пірамідами» та «До автора плачів

Сремівсвих» увійшли до збірки поета українською мовою «Поезії» (1969), а разом з майстерним перекладом «До матері» — до книг І. Світличного «Серце для куль і для рим» (1990), «У мене — тільки слово» (1994).

У коло перекладацьких уподобань І. Світличного ввійшли також твори Ц. Норвіда та Я. Бжехви. Філософські за своїм характером «Ченстоховські вірші» Ц. Норвіда були близькі творчим уподобанням перекладача. Ці переклади вперше українською мовою видрукувані у вибраному Ц. Норвіда «Поезії» (1991) за підписом Л. Череватенка. Згодом вони були вміщені у названих книгах І. Світличного. Цікавою сторінкою перекладацької спадщини І. Світличного є вірші Я. Бжехви для дітей. Робота над цими перекладами здійснювалася у слідчому ізоляторі під час другого арешту 1972 року. Переклади адресувалися маленьким українським читачам взагалі та водночас племінникові Яремі, якого у дворічному віці також сягнула репресивна рука. Один із цих перекладів — вірш «Стонога» — був надрукований у журналі «Барвінок» (1989. — №6), а всі разом були надруковані у книжечках «Змії-грамотій» (1995) та «Побреженьки для Яремки» (2000). Переклади поетичних творів Я. Бжехви за своїм дидактичним звучанням дуже близькі до оригінальних віршів І. Світличного для дітей із книжечки «Як гусак говорив: «Так-так-так» (1992). У цьому переконує, наприклад, порівняння твору І. Світличного «Я їм про Хому, а вони про Ярему» та перекладу з польської — «Ледащо», а також інші подібні зіставлення.

До 70-ти ліття сербської поетеси Десанки Максимович І. Світличний підготував добірку перекладів, що, за винятком вірша «Землю, найстаршу між поетес», входили до збірки «Прошу помилувати». Праця над перекладами була завершена у 1968 році, але надрукувати на той час переклади не вдалося. Всі вони (тринадцять поетичних перекладів) видрукувані у книзі І. Світличного «У мене — тільки слово». Перекладачеві були близькими й співзвучними філософська мудрість поетеси, її вболівання за людей, і тих, що звикли пристосовуватися у житті, і тих, що прагнули жити чесно. Так, як і у перекладі «За статечних», йдеться про несприйняття тих, «хто на всякі води має броди, і на всякі біди має якорі, і про кого за життя й по смерті дбають ангели всемілостиві». Подібні трактування простежуються у оригінальних поезіях раннього періоду І. Світличного, зокрема у вірші «Як усі» та поемі «Рідний корінь». Разом із Десанкою Максимович, І. Світличний вказує людям на їхні вади, до якого соціального середовища вони не належали б, «для всього того люду нечестивого просить помилування всемілостивого». Зло, як і добро, повсюдне, за все у свій час потрібно буде відповідати. Незважаючи на загальний іронічний тон поезії Десанки Максимович, в поетичних перекладах І. Світличного не спостерігається того всезагального прощення, яким би митці дозволили забути, що зло є зло:

Я є цар,
і не зло
я творю для людей —
і хоч влада від Бога,
я не Бог, щоб прощати інших. «Про прощення»

Коли ж мовиться про гідність громадянина як захисника Вітчизни, то у поетичному перекладі «Людину жаль мені» задекларовано:

Якщо над нами рабство нависне
і треба буде
стати стіною за честь Вітчизни,
нікому я не пораджу
ховати свою гвинтівку...

Кінцева строфа цієї поезії звучить цілком у дусі І. Світличного:

Жертви задля свободи
будьте благословенні!

Таке розуміння протистояння українського поета злу знаходимо у віршах в'язничного періоду, зокрема у циклі «Я — дисидент», присвяті В. Стусові, у сонеті «Пам'яті С. Мамчура».

Логічним вивершенням поетичних перекладів І. Світличного із доробку Десанки Максимович, очевидно, варто трактувати його власну поезію «Тражимо кажнь авань» («Прошу покарати»), яку було присвячено поетесі до її 70-ти літнього ювілею. Автор назвав свій твір ліричним доносом на Десанку Максимович, що підняла руку на Душанів звід законів. У поезії І. Світличний вдало й дотепно узагальнив своєрідність ідейно-тематичного звучання книги «Прошу помилувати», твори з якої, як згадувала Леоніда Світлична, перекладав із великим натхненням. Отже, «зухвала Десанка» як «жінка — хитра й підступна» «вчинила ліричну агресію» на царські закони і владу одвічну». Все, до чого вона прагне, так висловлює І. Світличний:

Їй би тільки війни не було,
та податки малі,
та на всій землі
щезли пошесть, і мор, і зло.
Якщо родяться діти,
та сонце сходить,
та в серцях добро,
та земля плодоносить, —
їй і досить.

Серед слов'янських авторів, що їх перекладав І. Світличний, були також білоруси А. Гречаников, Ю. Голуб, словенський поет О. Жупанчич. З чеської літератури І. Світличний перекладав поезії Ф. Галаса, Й. Ганзліка, І. Магена, В. Незвала. Переклав він й італійського поета Л. Арісто. Та, як слушно зауважив дослідник перекладної спадщини І. Світличного М. Москаленко, «центральне місце в перекладацькому доробку Івана Світличного, безперечно, належить французькій літературі» [4, 73]. Серед французьких авторів, що їх перекладав І. Світличний по-українськи, П. Скаррон, П. Ронсар, Ж. Лафонтен, Ш. Леконт де Ліль, Ш. Бодлер, П. Верлен, Л. Арагон, П. Елюар, Ш. Анрі, Ж. Сюперв'ель, Гі де Мопассан. Значним досягненням І. Світличного-перекладача були його поетичні переклади П.-Ж. Беранже. Успіх перекладів поезії та прози з французької літератури був забезпечений досконалим знанням французької мови, яке І. Світличний поглиблював упродовж усього свого життя, навіть в умовах ув'язнення. Про це засвідчив у своїх спогадах «Уроки Світличного» спів'язень письменника, відомий дисидент С. Глузман [1, 103]. Знання мови давало можливість І. Світличному читати французьких письменників в оригіналі. У його власній бібліотеці було чимало французьких авторів мовою оригіналу і в перекладах. Для практичної роботи перекладачем І. Світличний часто консультувався бібліотекою Г. Кочура.

У другій половині 60-х років І. Світличний працював над перекладами П. Ронсара та Ж. Лафонтена. Як засвідчує у згадуваній статті М. Москаленко, до творчих задумів І. Світличного цього періоду входило видання перекладів названих авторів окремими збірками. Однак після арешту 1965 року здійснити це було нелегко, тому праця залишилася незавершеною. Окремі переклади П. Ронсара та Ж. Лафонтена вперше були видрукувані в одномістнику «Серце для куль і для рим», а у повному обсязі — у збірці «У мене — тільки слово». Переклади «Весняної пісні» П. Ронсара та байки «Зачумлені звірі» Ж. Лафонтена М. Москаленко вважає не тільки кращим здобутком перекладацької діяльності І. Світличного, а й «шедеврами українського перекладацького мистецтва» [4, 73].

У плані емоційно-змістової співзвучності перекладів І. Світличного та його оригінальної поезії, на нашу думку, варто звернути увагу на виражальну силу почуттів у поезії П. Ронсара та посвятах І. Світличного дружині. Вірність «карим очам» «і юнаком, і дідусем похилим» у творі французького поета підсилена образно-патетичними запевненнями:

Скоріш померкнуть в небі сонми зір,
Повисихають води в океані,
Скоріш попадають небесні бані,
І сонце, глудзові наперекір,
Не зійде, й світ без ліній, форм і мір
Потьмариться в довічному тумані,
Аніж обожною я біляву пані,...
«Скоріш померкнуть в небі сонми зір...»

У поезії І. Світличного почуття вірності передаються, звичайно, тихіше, спокійніше, але так само широко й переконливо:

У мене тут півсерця, а півсерця
У тебе там єдиним ритмом б'ється.
Куранти долі! Так — і тільки так.
«Тебе нема, а я живу Тобою»

Переклади І. Світличного байок Ж. Лафонтена відзначаються влучними афористичними висловами, які характерні для «Гратованих сонетів». У перекладених байках ці вислови служать мораллю, яка виводить на широкі асоціації та можливі аналогії. Так, у перекладеній І. Світличним байці «Крук і Лис» висновок про те, що «облесники живуть, бо залюбки годують їх наївні простаки» виходить за межі стосунків персонажів байки, набуває широкого узагальненого звучання, що характеризує стосунки між людьми. Про поведінку Крука, який хотів наслідувати Орла, у перекладеній байці «Крук, що мавпував Орла», зроблено недвозначний висновок:

Мораль ясна і проста: недоречно
Надуживати, треба міру знать,
Де пролетить оса, там мусі небезпечно;
Не всяк, хто добре їсть, то й родовита знать.

Чіткі поетичні максими у перекладених байках, на наш погляд, не лише вимога жанру, але й характерна стильова ознака І. Світличного-поета.

Слово *мавпував*, що його вжив перекладач у згаданій байці, як і *драпака*, *неприторенні*, *підданці*, *любас*, *любаска*, *уздрів* — лексеми вміщені в інших перекладах байок, за свідчують вільне вживання автором діалектизмів та розмовної лексики. Контекстуальне їх звучання завжди виправдане. Скажімо, коли б Крук хотів просто *наслідувати* Орла, не було б, очевидно, того ефекту комедійності, якого досягає автор словом *мавпувати* вже у назві байки.

У другій половині 60-х років І. Світличний був залучений до праці над антологією французької поезії ХХ-го століття українською мовою. Над книжкою активно працювали, як згадує М. Москаленко, Ірина Стешенко, Михайлина Коцюбинська, Іван Драч, Дмитро Павличко, Володимир Житник, Лесь Танюк[4,74]. Групу перекладачів очолювали Г. Кочур та Е. Крюба. Однак книга не побачила світу. І. Світличний готував до антології переклади П. Елюара, Л. Арагона, А. Мішо, Ж. Сюперв'єля. Всі названі поетичні переклади ввійшли до книги «У мене — тільки слово».

«Перекладацький хист» І. Світличного найкраще проявився у праці над творами П.-Ж. Беранже, — слушно стверджує І. Дзюба[2,16]. Твори французького поета-пісняря він почав перекладати ще у 1956 році. Поетичні переклади творів П.-Ж. Беранже

І. Світличний готував до видання окремою збіркою. Переклади до неї були здійснені у Київському слідчому ізоляторі впродовж восьми місяців першого ув'язнення. Книга перекладів вийшла у світ у 1970 році у серії «Перлини світової лірики» під назвою «Пісні». Крім перекладів І. Світличного (51 поетичний твір), тут були вміщені переклади В. Самійленка (3), М. Зерова (6), П. Филиповича (2), Г. Кочура (1), М. Рильського (2), Д. Грабовського (1), Є. Дроб'язка (4), В. Ткаченка (7). Передмову до названої збірки перекладів написав Б. Буяльський. Стаття І. Світличного, присвячена творчості П.-Ж. Беранже, вперше була опублікована у книзі І. Світличного «У мене — тільки слово». Тут також вперше видруковано всі переклади, які було підготовлено перекладачем до окремого видання. Високу атестацію перекладів П.-Ж. Беранже здійснених І. Світличним, дала Михайлина Коцюбинська, яка поставила їх за рівнем майстерності в один ряд з перекладами В.Самійленка і М.Зерова[3,18].

Потяг І.Світличного до творчості П.-Ж.Беранже в умовах ув'язнення зумовлений, на наш погляд, насамперед гумористичним настроєм французького поета-пісняря. Саме такий настрій допомагав ув'язненому поетові долати страх і підтримував його силу духу й стійкість. Сміх, сатиричне зображення суспільних вад чи окремої людини — дозволена зброя. Таку думку приводить П.-Ж. Беранже у поезії «Цензура»:

Люди! Смійтеся з ослів!
Сміх — не гріх,
І прав на сміх
І на дотеп вільних слів
Не питайте в королів!

«Прав на сміх і на дотеп вільних слів» І. Світличний, до речі, не питав ніколи: чи то працював у жанрах літературної критики, чи створював власні поезії. У перекладацькій діяльності також тяжів до сатири. У піснях П.-Ж. Беранже, що належали іншому часові, іншій державі, І. Світличний побачив ту ж «систему тлумачень», за якою запідозрювали й звинувачували його самого і його товаришів у 60-х роках ХХ-го ст. Ця система сповнена безглуздя, примітивізму, повного недовір'я до людини, оскільки в усьому і скрізь вбачала підступ і злочин:

Все — бо можна трактувати
Як злочинний кримінал.
«Стій, або система тлумачень»

Парадоксальність такої збоченої «системи тлумачень» розкривається впродовж усього твору, починаючи вже з першої строфи перекладу:

Тільки я скажу: «Марія», –
Пильний тут же додає:
«Від Марії сам Месія
Народився. Щось тут є».

Натяк на крамольні думки «пильні» вміють спостерігати навіть тоді, коли нічого не говорити:

Ні, мовчу, мовчу. Боюся
Знову вскочити в сільце.
Я букет несучу. Дивлюся:
Він — триколірний! Та ж це –
Символ вільності, звичайно!

Кожний запідозрений прояв неблагонадійності рішуче карається:

Стій: крамола! Стій: забрати!
У тюрму його! За грати!

Остання строфа перекладу явно проєктується на політичні події 60-х років у радянській державі. Асоціації, пов'язані з цими подіями, найперше викликає вдало використаний вислів: де й Макар телят не пас. Поетичний переклад «Нескінченно малі величини, або ж Дідократія» в інтерпретації І. Світличного у 60-ті роки звучав так само актуально, як і свого часу «Стій, або система тлумачень». У перекладі — «сумна картина» держави, в якій «правлять всім старі діди». «Увесь народ» у цій державі, «мов недоросток». Над ним тяжіє «жах і відчай», він нічого не має: ані розвинутої науки, ані високого мистецтва, ані потужної економіки, ані могутньої армії, ані власної єдності. У ХХ-му столітті («маг-ворожит» показує саме цю епоху) люди перебувають «в лабетах голоду й нужди». Однак остання строфа твору звучить оптимістично: «з-за дзеркала-пророка» з'являється гігант і зрібає у жменю королівство Дідократію, а «щоб не мати з ним біди, запхав його собі в кишеню».

Перекладаючи політичну лірику П.-Ж. Беранже, І. Світличний не обійшов увагою і таких ганебних явищ, як провокації («Провокатор»), доноси («Імпровізований донос»), які були характерними і для його часу.

На нашу думку, мотиви поезії П.-Ж. Беранже були зрозумілими й близькими І. Світличному тому, що пов'язані з ними проблеми, і в ХХ-му столітті залишалися актуальними для українського народу. Письменник був співучасником осмислення цих проблем. Не викликає жодного сумніву те, що він також вірив у гігантські сили свого народу, які здолають всяку дідократію. Отож, як уже зазначалося, у політичній ліриці французького поета-пісняра ув'язнений І. Світличний знаходив для себе співзвучний настрій. Захоплювався він і «поетичним словником», «демократизацією літератури», яку П.-Ж. Беранже зробив надбанням народу. У цьому зв'язку І. Світличний писав: «Він був совістю народу, прапором революційних сил, прості люди ставилися до нього як і до пророка, чиє слово було істиною, гаслом, законом і важило більше, ніж офіційні суспільно-політичні акти» [5, 260]. Зрештою, для І. Світличного, який випробував своє «іронічне перо» у критичних статтях, не байдужою була і сатира французького поета. На думку Яра Славутича, переклади поезії П.-Ж. Беранже були школою сатири для І. Світличного-поета, автора сатиричних сонетів в'язничного періоду [6, 337-355].

У табірний період І. Світличний здійснив переклад поетичних творів Ш. Бодлера, Ш. Леконте де Ліля та П. Верлена. Як засвідчує Леоніда Світлична, переклади французьких поетів-символістів І. Світличний створював, користуючись двомовною антологією «Французькі вірші в перекладі російських поетів XIX-XX ст.», упорядковану Ю. Еткіндом, яку вона переслала в табір. Частина поезій в оригіналі Леоніда Світлична переслала у листах. Працюючи над перекладами згаданих поетів, І. Світличний створював і власну лірику. Мотиви, проблематика перекладів органічно вливались у естетичну програму І. Світличного, не суперечили його ідейним переконанням.

Цікаво, що 1989 року, видаючи «Поезії» Ш. Бодлера по-українськи (Дніпро, 1989. — 357 с.) в перекладах Д. Павличка, М. Москаленка, з передмовою Д. Наливайка і післямовою І. Карабутенка, автори в примітках повністю передрукували і перекладацькі версії І. Світличного: «De profundis clamavi», «Надтріснутий дзвін», «Сплін», «Опівнічний іспит», «Зосередження», «Сліпці», «Подорож...» поряд з версіями М. Драй-Хмари, М. Ореста, М. Зерова, В. Щурата та ін. Зіставлення цих версій з французькими оригіналами — цікава тема окремого дослідження, яке до того ж увиразнило б як світовідчуття перекладача не тільки впливає на вибір твору для перекладу, а й на його інтерпретацію.

Досліджуючи перекладацьку діяльність І. Світличного, М. Москаленко дійшов висновку, що «з певною мірою умовності» весь творчий шлях І. Світличного-перекладача можна поділити на кілька періодів: «легальний» — з кінця 50-х років до першого ареш-

ту, що стався наприкінці серпня 1965 р.; «напівлегальний» — від 30 квітня 1966 р., дня звільнення, до 13 січня 1972 р., дати другого арешту; «нелегальний», що складався з семи років таборів суворого режиму та п'яти років заслання [4,73]. І. Світличний особливо активізував свою перекладацьку діяльність після першого арешту у «напівлегальний» період. Саме тоді цензура не пропускала на сторінки часописів його літературознавчо-критичних праць. Ім'я І. Світличного після арешту стало настільки крамольним, що навіть переклади нерідко доводилося друкувати під чужими прізвищами. Так, в антології молоді білоруської поезії «Калинові мости» (1969) видрукувані вірші білоруського поета Р. Барадуліна «Заходжу в кабіну» та «Палять картоплиння», перекладені І.Світличним, хоч подані за підписом Д. Паламарчука. Переклади поезій А. Гречаникова та Ю. Голуба у цій же антології вміщено за підписом Г. Кочура. Прізвищем Д. Паламарчука підписано також переклади І. Світличного поетичних творів Гі де Мопассана «Жах», «На березі», «Останній вибрик», «Нечемна вимога», які були вміщені у останньому томі восьмитомного видання творів французького письменника українською мовою. Книга вийшла у 1972 році, коли І. Світличний був заарештований вдруге. Цікаво, що вісім оповідань Гі де Мопассана з книги «Туан» («Чоловік-повія», «Шафа», «Кімната № 11», «Полонені», «Наші англійці», «Засіб Роже», «Сповідь», «Мати потвор»), перекладені І. Світличним і вміщені у п'ятому томі цього ж видання, який був видрукуваний на рік раніше, подано під власним прізвищем перекладача. Переклади І. Світличного польського поета Ц. Норвіда «Ченстоховські вірші», що були вміщені у книзі «Поезії» (1971), підписано, як уже зазначалося, прізвищем Л. Череватенка.

Як перекладач, І. Світличний брав участь у виданні «Антології чеської поезії» (1964). Тут видрукувані його переклади «Барабанщик барабанить» І. Магела, «Прохання» В. Незвала, «Вірші» Ф. Галаса, «Лампа» та «Поетика» Й. Ганзліка. В «Антології словацької поезії» (1964) поміщено переклади І. Світличного творів Ш. Жарого «Дайте дихати», «Молитва за милу» та М. Руфуса «Вечір на Дюмб'єрі».

На сьогодні перекладацька спадщина І. Світличного упорядкована і найповніше представлена у книзі «У мене — тільки слово». Однак вести мову про публікацію перекладів І. Світличного в повному обсязі, як і оригінальної поезії, сьогодні ще не можна. У цьому переконує спогад М. Москаленка про те, що «1968 або 1969 року І. Світличний показував йому добірку перекладів з пізнього Елюара», які «надіслав до львівського часопису «Жовтень» (Сьогодні журнал «Дзвін»). Однак «друком вони не з'явилися» [4,74]. На жаль, не ввійшли вони і до книги «У мене — тільки слово», яка на сьогодні є найбільш повним виданням оригінальної та перекладної спадщини митця. Таким чином перекладацька спадщина І.Світличного ще чекає своїх нових досліджень.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Глузман С. Уроки Світличного // Сучасність. – 1995. – №12. – С. 91 – 103.
2. Дзюба І. «Душа, розпластана на пласі...» // Світличний І. Серце для куль і для рим: Поезії. Поетичні переклади. Літературно критичні статті. – К., 1990. – С. 5 – 20.
3. Коцюбинська Михайлина. Іван Світличний, шістдесятник // Світличний І. У мене – тільки слово. Харків, 1994. – С. 5 – 27.
4. Москаленко М. Перекладач // Слово і час, - 1992. - №3. – С. 72 – 75.
5. Світличний І. Народ був його музою: Слово про Беранже // Світличний І. У мене – тільки слово. – Харків, 1994. – С. 253 – 264.
6. Славутич Яр. Меч і перо. – К., 1992. – С. 337 – 355.